

Sygn. akt III AUa 506/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko SSA Zofia Rybicka - Szkibiel (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 11 grudnia 2013 r. w Szczecinie

sprawy D. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o odsetki

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 22 maja 2013 r. sygn. akt VI U 100/13

oddala apelację.

SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko

Sygn. akt III AUa 506/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 grudnia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił D. O. prawa do odsetek.

Ubezpieczona odwołała się od wydanej decyzji, wskazując, że jest ona dla niej krzywdząca.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie z argumentacją, jak w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 22 maja 2013 r. zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z dnia 19 grudnia 2012 roku znak (...) w ten sposób, że przyznał D. O. odsetki w kwocie 4535,68 zł (cztery tysiące pięćset trzydzieści pięć złotych sześćdziesiąt osiem groszy). Sąd ustalił, że ubezpieczona D. O. urodziła się (...)r. Decyzją z dnia 08 sierpnia 2007 r. organ rentowy

ustalił jej prawo do renty socjalnej od dnia 23 lutego 2007 r. Decyzją z dnia 10 lutego 2009 r. przedłużył jej rentę socjalną okresowo do 31 lipca 2009 r. W dniu 8 lipca 2009 r. ubezpieczona złożyła wniosek o ustalenie dalszego prawa do renty socjalnej. Orzeczeniem z dnia 8 października 2009 r. Komisja Lekarska ZUS ustaliła, iż ubezpieczona nie jest całkowicie niezdolna do pracy. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. decyzją z dnia 21 października 2009 r. odmówił ubezpieczonej prawa do renty socjalnej. Wyrokiem z dnia 26 listopada 2010 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim w sprawie sygn. akt VI U 1002/09 oddalił odwołanie D. O.. Na skutek apelacji ubezpieczonej, Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z dnia 23 października 2012 r. w sprawie III AUa 26/11 zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznał ubezpieczonej prawo do renty socjalnej od 1 sierpnia 2009 r. do 31 grudnia 2012 r. W trakcie postępowania o przywrócenie renty socjalnej ubezpieczona nie przedłożyła jakiegokolwiek nowej dokumentacji medycznej. Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem wpłynął do organu rentowego w dniu 16 listopada 2012 r. Decyzją z dnia 3 grudnia 2012 r. organ rentowy przyznał ubezpieczonej okresową rentę socjalną od 1 sierpnia 2009 r. do 31 grudnia 2009 r. i przekazał należną ubezpieczonej kwotę za pośrednictwem poczty. Ubezpieczona wniosła o ustalenie prawa do odsetek. Decyzją z dnia 19 grudnia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonej prawa do odsetek. W toku postępowania ustalono, że wysokość odsetek należnych ubezpieczonej przy przyjęciu błędu organu rentowego wynosi 4535,68 zł.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie ubezpieczonej zasługiwało na uwzględnienie. Dalej sąd meriti wskazał, iż w sprawie wymagało ustalenia, czy odmowa przyznania ubezpieczonej prawa do renty nastąpiła wskutek błędu pozwanego, co stosownie do treści art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j. t. Dz. U. 2009 r., Nr 205, poz.1585 ze zm.) powodowałoby obowiązek zapłaty odsetek oraz ustalenie daty początkowej oraz końcowej jego powstania. Zgodnie z powołanym artykułem „jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.”

Sąd pierwszej instancji nie podzielił stanowiska organu rentowego, zgodnie z którym ubezpieczonej nie przysługuje prawo do odsetek z uwagi na brak odesłania w art. 15 ustawy o rencie socjalnej do art. 85 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie bowiem z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2010 r. I UK 345/09 "Organ rentowy ponosi odpowiedzialność za odmowę przyznania świadczenia, jeżeli niezbędne okoliczności faktyczne uzasadniające nabycie prawa zostały ustalone w postępowaniu przed tym organem, a odmowa przyznania świadczenia jest wynikiem błędu w wykładni lub zastosowaniu prawa materialnego. W takim przypadku późniejsze wydanie prawomocnego wyroku sądu ubezpieczeń społecznych przyznającego świadczenie i wpływ tego wyroku do organu rentowego nie mają znaczenia dla biegu terminu do wydania decyzji, od upływu którego ubezpieczonemu przysługują odsetki (art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm. w związku z art. 118 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.)." Równocześnie sąd rozstrzygający wskazał, iż w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, że zawarte w art. 85 ust.1 ustawy określenie „nie ustalił prawa do świadczenia” oznacza zarówno nie wydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej prawa do świadczenia mimo spełnienia warunków do jego uzyskania (wyrok SN z 09.03.2001 r. II UKN 402/00 OSNAPiUS 2002 nr 20 poz.501). Odsetki nie przysługują w przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub podwyższeniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności. Za błąd pozwanego musi zostać uznany błąd lekarza orzecznika ZUS, Komisji Lekarskiej, którzy przez błędne określenie stanu zdrowia ubezpieczonego spowodowali wydanie decyzji organu rentowego odmawiającej przyznania świadczenia i naruszającej w ten sposób przepisy prawa materialnego określające przesłanki nabycia prawa do renty. Dla powstania obowiązku wypłaty odsetek konieczne jest stwierdzenie tego naruszenia przez pozwanego prawomocnym wyrokiem zmieniającym decyzję organu rentowego i przyznającym prawo do tego świadczenia (wyrok SN z 7.10.2004r II UK 485/03 OSNP 2005/10/147).

Kontynuując rozważania sąd meriti podniósł, iż w sprawie bezspornym było to, iż Komisja Lekarska ZUS orzeczeniem z dnia 8 października 2009 r. ustaliła brak niezdolności ubezpieczonej do pracy, które to stanowiło podstawę decyzji organu rentowego z dnia 21 października 2009 r. odmawiającej ubezpieczonej prawa do dalszego świadczenia. Wyrokiem z dnia 23 października 2012 r. w sprawie o sygn. akt III AUa 26/11, Sąd Apelacyjny w Szczecinie zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 26 listopada 2010 r. sygn. akt VI U 1002/09 oddalający odwołanie ubezpieczonej oraz poprzedzającą go decyzję i przyznał ubezpieczonej prawo do renty socjalnej od 1 sierpnia 2009 r. do 31 grudnia 2012 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie wydając przedmiotowy wyrok oparł się na opiniach biegłych ortopedy W. S., neurologa M. M., neurochirurga S. J., medycyny pracy J. A. i chirurga naczyniowego E. P., które wskazywały, iż stan zdrowia ubezpieczonej nie uległ poprawie i w dalszym ciągu powoduje niezdolność do pracy. Opinie biegłych były sprzeczne z opinią Komisji Lekarskiej ZUS. Dokumentacja jaką dysponowała Komisja Lekarska ZUS oraz dane z przeprowadzonego badania dawały zatem podstawę do uznania dalszej niezdolności ubezpieczonej do pracy. Ponadto w trakcie postępowania o przywrócenie renty socjalnej nie przedłożono jakiejkolwiek nowej dokumentacji medycznej. Prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie wydany w sprawie o przywrócenie renty socjalnej wskazywał, iż organ rentowy błędnie odmówił ubezpieczonej prawa do renty socjalnej. Sąd nie dysponował żadną nową dokumentacją medyczną. Skoro orzecznicy pozwanego bazowali na tożsamej z biegłymi dokumentacją medyczną, to wobec przesądzenia całkowitej niezdolności do pracy odwołującej, błąd pozwanego jest oczywisty. Zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2007 r. w sprawie P 11/07 „w sytuacji kiedy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy (np. błędna interpretacja przepisów, zaniechanie podjęcia określonych działań z urzędu, błędne orzeczenie lekarza orzecznika ZUS lub komisji lekarskiej ZUS w sprawie niezdolności do pracy) termin z art. 118 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był ustalić prawo do świadczenia.”

Organ rentowy dokonał wyliczenia odsetek od kwot przysługującej renty socjalnej przyjmując 8 października 2009 r. za datę wyjaśnienia ostatniej okoliczności, ustalając ją na 4.535,68 zł. Wysokość odsetek nie była sporna.

Mając na uwadze wskazane okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję, w ten sposób, iż przyznał D. O. prawo do ustawowych odsetek w niekwestionowanej przez ubezpieczoną wysokości.

Apelację od wyroku wywiódł organ rentowy, który wydanemu rozstrzygnięciu zarzucił:

1/ naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 15 pkt. 1 i 2 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U.2003.135.1268) przez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu przysługującego ubezpieczonej prawa do odsetek, podczas gdy zastosowanie przedmiotowej regulacji prawnej, wyłączającej sporne prawo do odsetek, powinno skutkować oddaleniem odwołania od zaskarżonej decyzji,

- art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2009.205.1585 j.t.) przez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na jego zastosowaniu podczas gdy przedmiotowa regulacja prawna nie znajdowała zastosowania w niniejszej sprawie z uwagi na brak wskazania przedmiotowej regulacji w dyspozycji przepisu art. 15 pkt. 1 i 2 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U.2003.135.1268),

2/ naruszenie przepisu prawa procesowego, tj. art. 328 § 2 k.p.c. w wyniku błędnego wyjaśnienia podstawy prawnej zaskarżonego wyroku, nieadekwatnego do rozpatrywanego stanu faktycznego niniejszej sprawy.

Tak argumentując, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez oddalenie odwołania w całości ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego jej rozpoznania, oraz zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczona wniosła o jej oddalenie, wskazując, iż wydany wyrok jest prawidłowy.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się niezasadna.

Sąd Apelacyjny podziela w całości ustalenia faktyczne oraz rozważania prawne poczynione przez Sąd Okręgowy przyjmując je za własne, co powoduje, iż nie ma konieczności ich ponownego szczegółowego przytaczania (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNAP 1999/24/776; z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 233/09, LEX nr 585720 i z dnia 24 września 2009 r., II PK 58/09, LEX nr 558303).

W odniesieniu do twierdzeń apelacji w pierwszej kolejności wskazać należy, iż Sąd Okręgowy słusznie uznał, iż art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) ma zastosowanie do ustawy o rencie socjalnej, co w konsekwencji doprowadziło do przyznania odwołującej prawa do odsetek. W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 06.07.2011 roku w sprawie II UZP 5/11 czytamy: przepis art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) ma zastosowanie w sprawach o rentę socjalną. W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy stwierdził m.in.: zwrócić też należy uwagę, że pośrednio, poprzez odwołanie się do terminów "przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych", ustawodawca wyraźnie wskazał, że zakres przedmiotowy tej normy wykracza poza świadczenia z ubezpieczenia społecznego i odnosi się też do świadczeń innych - zleconych do wypłaty. Ich wypłatę "zlecają" - w ramach zadań powierzonych - odrębne przepisy (ustawy), w tym przepisy ustawy o rencie socjalnej. Sąd Apelacyjny w pełni akceptuje w/w orzeczenie i uznaje, że także w odniesieniu do renty socjalnej organ rentowy był zobowiązany do wypłaty odsetek.

Z utrwalonego orzecznictwa sądowego nie tylko przywołanego przez sąd pierwszej instancji (zob. wyroki Sądów Apelacyjnych: we Wrocławiu z dnia 19 stycznia 2012 r. III AUa 1549/11 – LEX 1124837, w Krakowie z dnia 2 października 2012 r. III AUa 485/12 – LEX 1223269, 16 kwietnia 2013 r. III AUa 1460/12 - LEX 1311965 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 17 stycznia 2013 r. III AUa 638/12 – LEX 1314893) w zakresie wykładania przepisu art. 85 ust. 1 ustawy o sus jednoznacznie wynika, iż wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa.

Ustalając zatem prawo do świadczenia w sprawie sygn. akt III AUa 26/11 Sąd Apelacyjny w Szczecinie miał prawny obowiązek orzeczenia z urzędu o kwestii odpowiedzialności pozwanego w zakresie ustalenia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2010 r. II UK 330/09 – LEX 604220 i uchwałę tego sądu z dnia 24 marca 2011 r. I UZP 2/11 – LEX 743184). Jednocześnie Sąd Apelacyjny w obecnym składzie wskazuje, iż brak stosownego rozstrzygnięcia w tym przedmiocie nie pozbawia ubezpieczonej prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 24 marca 2011 r. I UZP 2/11 „brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa w art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U z 2009 r, Nr 153, poz. 1227 ze zm.) nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia” (OSNP 2011/19-20, LEX nr 784338, Biul. SN 2011/3/25, M.P. Pr. 2011/9/493-496).

Przenosząc zatem wykładnię przepisu art. 85 ust. 1 ustawy o sus na realia niniejszej sprawy wskazać należy, że przy prawidłowej ocenie stanu zdrowia wnioskodawczyni organ rentowy powinien ustalić jej prawo do renty socjalnej już w ustawowym terminie. Jak słusznie wskazał w uzasadnieniu wyroku sąd pierwszej instancji „dokumentacja jaką dysponowała Komisja Lekarska ZUS oraz dane z przeprowadzonego badania dawały podstawę do uznania dalszej

niezdolności ubezpieczonej do pracy. Ponadto w trakcie postępowania o przywrócenie renty socjalnej nie przedłożono jakiegokolwiek nowej dokumentacji medycznej. Prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie wydany w sprawie o przywrócenie renty socjalnej wskazywał, iż organ rentowy błędnie odmówił ubezpieczonej prawa do renty socjalnej. Sąd nie dysponował żadną nową dokumentacją medyczną. Skoro orzecznicy pozwanego bazowali na tożsamej z biegłymi dokumentacji medycznej, to wobec przesądzenia całkowitej niezdolności do pracy odwołującej, błąd pozwanego jest oczywisty.” (k-26) Pozwany nie może więc w takiej sytuacji uniknąć odpowiedzialności za wadliwość oceny stanu zdrowia wnioskodawczynie, a pośrednio za poprawną działalność lekarza orzecznika i komisji lekarskiej, ponieważ, jest to wprawdzie przyczyna bezpośrednio niezależna od niego ale, tą stroną obciążają konsekwencje różnicy w ocenie stanu zdrowia osoby ubiegającej się o świadczenie. Taka różnica, występująca zwłaszcza w sytuacjach granicznych, jest swoistym ryzykiem organu rentowego w zakresie jego ustawowej działalności. Odmowa ustalenia wnioskodawczynie prawa do renty socjalnej nastąpiła zatem z uchybieniem prawa materialnego – przepisów ustawy o rencie socjalnej, bo przesłanki tego prawa były już spełnione w czasie postępowania prowadzonego przez organ rentowy. Dlatego nie ma wątpliwości, że co do samej zasady wnioskodawczynie należą się odsetki za opóźnienie w przyznaniu świadczenia a sądowe postępowanie kontrolne w obu instancjach jedynie wydłużyło okres za jaki odsetki te przysługują.

Z tych też przyczyn apelacja organu rentowego podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

SSA Zofia Rybicka - Szkibieli SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko